

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
Наталія ВІННІКОВА
«14» листопада 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОВІ РЕЛІГІЙНІ РУХИ

для аспірантів

спеціальності 031 «Релігієзнавство»

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

освітньо-наукові програми 031 «Релігієзнавство»

Київ – 2022

Розробник:

Титаренко Віта Володимирівна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач

Титаренко Віта Володимирівна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка

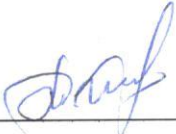
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії, протокол № 5 від 7 грудня 2021 р.

Завідувач кафедри Роман ДОДОНОВ

Робочу програму погоджено з гарантом ОНП «Релігієзнавство» 7.12.2021р.

Гарант ОНП «Релігієзнавство» Ірина ЛОМАЧИНСЬКА

Робочу програму перевірено «08» 12 .20 22 р.

Завідувач аспірантури, докторантури Ілона ТРИГУБ

Пролонгвано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	3 / 90	
Рік навчання	2	2
Семестр	4	4
Кількість модулів з розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	24	12
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль		
Самостійна робота	60	78
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомлення здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» з актуальними проблемами соціальних концепцій провідних християнських конфесій, представлених в Україні - православ'я, католицизму та протестантизму.

Завдання навчальної дисципліни – сформувати наступні фахові компетентності:

ФК 6 Здатність до різних видів історико-релігієзнавчого аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний, феноменологічний тощо); опрацьовувати джерельну базу дослідження; адаптувати і застосовувати релігієзнавчі ідеї у сучасну дослідницьку практику; використовувати формаційний та цивілізаційний підходи до осмислення різноманітних релігійних явищ і процесів в системі «людина-суспільство-природа».

ФК 7 Здатність до диференціації наукової діяльності відповідно до спеціальності; ґрунтовно знати історію релігії, в тому числі й сучасні релігійні вчення і напрямки; володіти сучасним концептуальним апаратом релігієзнавства; вміння практичного реформування релігієзнавчих досліджень в Україні на основі аналізу зарубіжного досвіду та з урахуванням актуальних проблем сучасного релігієзнавства.

ФК 8 Здатність до вивчення та модернізації існуючих дослідницьких методів, систем та технологій дослідження релігійних процесів і явищ; розуміння

особливостей соціокультурного середовища та специфіки релігійних процесів; здатність аналізувати конвенціональні норми соціальної і культурної регуляції – національні й станові традиції, домінуючу мораль, світогляд, цінності, володіння високим рівнем релігійної толерантності та культури.

ФК 9 Здатність аналізу відповідних інституційних норм соціальної організації – основних соціальних інститутів, економічних, політичних, конфесійних структур, закладів, установ та ієрархій; здатність розробляти й впроваджувати нові методи моделювання й оптимізації систем державного управління з урахуванням потенціалу функціонування релігійних інституцій.

ФК 10 Здатність досліджувати та аналізувати державно конфесійні відносини як систему суспільних відносин, здійснювати моніторинг і аналіз внутрішньої та міжнародної релігійної ситуації та розробляти інноваційні рекомендації стосовно підтримки в Україні міжконфесійної злагоди.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни «Нові релігійні рухи» аспіранти повинні отримати наступні програмні результати навчання:

- **ПРН 1** Здатність до критичного мислення, розуміння широкого кола світоглядних питань, використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань; аналізу міждисциплінарних явищ і процесів; реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу.
- **ПРН 2** Здатність до застосування методів наукового пізнання у аналізі релігійних процесів і явищ, проведення науково-дослідної діяльності, розробки та впровадження дослідницьких проектів, здійснення наукового дослідження та інтерпретація його результатів, ефективного висвітлення, поширення знань щодо наукових досліджень.
- **ПРН 6** Здатність реалізовувати професійну та науково-дослідну діяльність на основі знань про сучасні новації в галузі релігієзнавства.
- **ПРН 10** Здатність вибудувати алгоритм наукового дослідження галузі релігієзнавства, використовувати методологічні принципи релігієзнавчого дослідження, використовувати теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження, визначати порядок проведення дослідження і його етапи.
- **ПРН 13** Здатність до компаративного аналізу складних явищ і процесів релігійного життя суспільства в контексті вітчизняних та зарубіжних наукових розвідок.
- **ПРН 14** Здатність до прогнозування наукової діяльності, до аналізу історичної динаміки та моделювання релігійних процесів та явищ.
- **ПРН 15** Здатність до аналізу тенденцій розвитку сучасного релігійно-культурного середовища.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

НАЗВА ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ, ТЕМ	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
НОВІ РЕЛІГІЙНІ РУХИ					
Змістовий модуль I.					
Новітні релігійні утворення як постійний фермент релігійної картини світу.					
Тема 1. Релігійна багатоманітність та її перспективи.	14	2	2		10
Тема 2. Нетрадиційні релігії та неокульти: термінологічне багатоманіття, причини появи і поширення	14	2	2		10
Модульний контроль	2				
Разом	30	4	4		
Змістовий модуль II.					
Основні риси НРР та класифікаційні підходи у сучасній науці					
Тема 3. Термінологічне багатоманіття визначень новітніх релігійних явищ. Основні типологічні та класифікаційні підходи та характеристики	28	4	4		20
Модульний контроль	2				
Разом	30	4	4		
Змістовий модуль III.					
Україна у світовому релігійному просторі					
Тема 4. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті. Свобода совісті та правові засади релігійного життя в Україні	28	4	4		20
Модульний контроль	2				
Разом	30	4	4		
Семестровий контроль	6				
Всього	90	12	12		

Тематичний план для заочної форми навчання

НАЗВА ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ, ТЕМ	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
НОВІ РЕЛІГІЙНІ РУХИ					
Змістовий модуль I.					
Новітні релігійні утворення як постійний фермент релігійної картини світу.					
Тема 1. Релігійна багатоманітність та її перспективи.	15	1	1		13
Тема 2. Нетрадиційні релігії та неокульти: термінологічне багатоманіття, причини появи і поширення	15	1	1		13
Разом	30	2	2		26
Змістовий модуль II.					
Основні риси НРР та класифікаційні підходи у сучасній науці					
Тема 3. Основні типологічні та класифікаційні підходи. Характеристика нових релігійних рухів.	30	2	2		26
Разом	30	2	2		26
Змістовий модуль III.					
Україна у світовому релігійному просторі					
Тема 4. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті. Свобода совісті та правові засади релігійного життя в Україні.	30	2	2		26
Разом	30	2	2		26
Всього	90	6	6		78

5. Програма навчальної дисципліни

МОДЕРНІСТСЬКІ ПРОЦЕСИ В РЕЛІГІЙНІЙ СФЕРІ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Новітні релігійні утворення як постійний фермент релігійної картини світу.

Тема 1. Релігійна багатоманітність та її перспективи.

Географія релігій та тенденції їх поширення. Кризові явища в сучасному релігійному житті: криза традиційної релігійності та церковності. Виникнення нових релігійних традицій як закономірність історико-релігійного процесу. Еволюція вчення, культової та позакультової діяльності традиційних конфесій: взаємодія модернізму та фундаменталізму. "Соціальні доктрини" в рамках різних конфесій та церков. Глобальні проблеми сучасності в їх богословському та релігійно-етичному осмисленні. Екуменізм як вияв універсалістських тенденцій.

Ключові слова: нова (позацерковна, позаінституційна) релігійність, реіндивідуалізм, модернізм і фундаменталізм в релігії, Нагорна проповідь, стоїцизм, «отці церкви», релігійний універсалізм

Тема 2. Нетрадиційні релігії та неокульти: термінологічне багатоманіття, причини появи і поширення.

Поняття «нетрадиційні релігії». Інші терміни для позначення неорелігій. Причини виникнення релігійних новоутворень. Криза традиційної релігійності. Роль наукового світогляду в появі нових релігійних рухів. Соціально-психологічні причини як фактор виникнення неорелігій. Глобальні екологічні проблеми та політичні чинники появи неокультурів. Нетрадиційна релігійність як наслідок пошуку нових ціннісних орієнтирів. Використання ідей та концепцій окультизму, спиритизму, теософії, сучасної філософської антропології, астрології. Соціальний ґрунт поширення неорелігій. Відкритість для нових ідей та вчень.

Ключові слова: нова релігійна реальність, неорелігії, нові релігії, новітні релігійні течії, нові релігійні рухи, альтернативні релігії, нетрадиційні культури, деномінація, секта.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Основні риси НРР та класифікаційні підходи у сучасній науці.

Тема 3. Основні типологічні та класифікаційні підходи. Характеристика нових релігійних рухів.

Різні види класифікації НРР. Неохристиянство як новітнє прочитання, розуміння й інтерпретація Біблійних текстів. Орієнталістські релігійні рухи як запозичення положень з різних релігій. Поєднання буддистського або індуського вчення з елементами даосизму, конфуціанства, синтоїзму, тощо. Синкретичні релігійні рухи як еклектично поєднані елементи західних і східних релігійних систем. Прихильники деяких з цих течій визнають основні релігії світу лише як різні шляхи до одного Бога, але тільки свою релігію вважають найбільш істиною, здатною подолати конфесійні розбіжності й об'єднати всі релігійні традиції. Неоязичництво як намагання відродити первісні вірування перед християнської доби і спроба сакралізації з їх допомогою національної ідеї. Сатанинські культури. Сучасний варіант сатанізму А.Кроулі наприкінці ХІХ ст. Новий етап діяльності сатанинських культів в 60-ті рр. ХХ ст. «Церква Сатани» Е.Ла Вея (США). Сайєнтологічні релігійні рухи (Церква сайєнтології Л. Рон Хаббарда); теософські та езотеричні (громади Живого етики (Агні-йога), послідовники М.Реріха, О.Блаватської); психотерапевтичні та психо-спірітуальні рухи (різні практики йоги, послідовники Порфирія Іванова).

Ключові слова: неоохристиянські, неоорієнталістські, неоязичницькі, синкретичні (синтетичні), сцієнтичні або квазінаукові рухи, сатанинські культури, релігії-пародії, релігійні організацій суспільного неспокою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Україна у світовому релігійному просторі

Тема 4. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті. Свобода совісті та правові засади релігійного життя в Україні.

Сучасний релігійний простір як результат довготривалого процесу його формування. Перманентність процесу релігієтворення як відображення динамічності людського життя. Конфесійний аналіз присутності України в світовому релігійному просторі та статистика релігійної мережі. Наявність і питома частка нових релігійних організацій на конфесійній карті України.

Свобода совісті та її правовий зміст. Поняття свободи совісті, її генезис і еволюція. Свобода віросповідання. Концептуально-ідеологічне, політико-програмне та конституційно-правове виявлення свободи совісті. Еволюція свободи совісті в Україні: історико-правовий аналіз конституційно-правового інституту свободи совісті.

Свобода совісті як природне право. Суб'єктивне право свободи віросповідання. Конституція України про свободу совісті. Правові акти про свободу совісті та релігійні організації. Визначення та сутність відокремлення церкви від держави та школи від церкви. Державно-правові, адміністративно-правові, кримінально-правові та цивільно-правові гарантії свободи совісті. Соціальні умови й гарантії реалізації свободи совісті в Україні. Свобода совісті у сфері діяльності правоохоронних органів. Основні напрямки діяльності правоохоронних органів по захисту права громадян на свободу совісті.

Ключові слова: сучасний релігійний простір, модернізація, релігійна мережа, НРР в Україні, свобода совісті, право.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2
2	Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	2	20	2	20	2	20
7	Разом/Максимальна кількість балів:			34		34		34
8.	Коефіцієнт	100:34=2.94		100:34=2.94		100:34=2.94		
9.	Загальний бал	100						

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2
2	Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	2	20	2	20	2	20
7	Разом/Максимальна кількість балів:			34		34		34
8.	Коефіцієнт	100:34=2.94		100:34=2.94		100:34=2.94		
9.	Загальний бал	100						

6. 2. Завдання для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи – творче есе на одну із запропонованих проблем до кожної з означених тем

Тема 1. Релігійна багатоманітність та її перспективи.

1. Кризові явища в сучасному релігійному житті як причина виникнення НРР.
2. Виникнення НРР як закономірність історико-релігійного процесу.
3. НРР у США та на Заході - як альтернатива існуючим традиційним церквам.
4. Глобальні проблеми сучасності як універсалістська основа для НРР.
5. НРР як протест проти комуністичної ідеології та форма своєрідного дисиденства.
6. НРР як форма самовираження і самоствердження молоді.

Тема 2. Тема 2. Нетрадиційні релігії та неокульту: термінологічне багатоманіття, причини появи і поширення.

1. Нова релігійна реальність – її особливості.
2. Багатоманіття термінологічних підходів до визначення нової релігійної реальності.
3. Криза традиційної релігійності.
4. Роль наукового світогляду в появі нових релігійних рухів.
5. Соціальний ґрунт поширення неорелігій.
6. Універсалізм та відкритість НРР до нових ідей та вчень.

Тема 3. Основні типологічні та класифікаційні підходи. Характеристика нових релігійних рухів. (4 год.)

1. Класифікаційні підходи до НРР.
2. Постаті харизматичних лідерів і засновників НРР (Бхактиведанта Прабхупада, Рон Хаббард, Раджніш Ошо, Сан Мюн Мун, Марія Деві Христос, А.Кроулі, Е.Ла Вей – на вибір).
3. Неохристиянство як новітнє прочитання, розуміння й інтерпретація Біблійних текстів ("Армія спасіння", Церква Ісуса Христа Святих останніх днів (мормони), Церква Повного Євангелія, Церква Христа, Новоапостольська Церква, Церква Нового Єрусалиму (сведенборгці), Богородична церква, харизматичні спільноти – на вибір)
4. Орієнталістські релігійні рухи як поєднання буддистського або індуського вчення з елементами даосизму, конфуціанства, синтоїзму, тощо (Міжнародне Товариство свідомості Крішні, громади Ошо Раджніша, Сатъя Саї Баби, Шрі-Чінмоя, Міжнародного товариства "Всесвітня чиста

релігія" (сахаджи йога), дзен-буддизм, нітерен, різні школи тибетського буддизму (карма каг'ю, дзог чен, гелугпа, ріме) – на вибір).

5. Синкретичні релігійні рухи як еклектично поєднані елементи західних і східних релігійних систем.
6. Неоязичництво як намагання відродити первісні вірування.
7. Сучасний варіант сатанізму А.Кроулі.
8. «Церква Сатани» Е.Ла Вея (США) як новий етап діяльності сатанинських культів в 60-ті рр. ХХ ст.
9. Сайєнтологічні релігійні рухи (Церква сайєнтології Л. Рон Хаббарда) як синкретичне поєднання релігії і елементів науки.
10. Релігії-пародії як нова форма релігійності (Пастафаріанство, дудеїзм, джедаїзм та ін.).
11. Релігійні течії суспільного неспокою (Аум-Сінрікьо, Храм Сонця, Гілка Давида та ін.).

Тема 4. Процеси релігієтворення та їх імплікації в українському контексті. Свобода совісті та правові засади релігійного життя в Україні

1. Поліконфесійна мапа України як результат довготривалого історичного процесу.
2. Конфесійний аналіз присутності України в світовому релігійному просторі та статистика релігійної мережі.
3. НРР на конфесійній карті України. Типологічні особливості.
4. Свобода совісті та її правовий зміст.
5. Поняття свободи совісті, її генезис і еволюція.
6. Свобода віросповідання для НРР.
7. Концептуально-ідеологічне, політико-програмне та конституційно-правове виявлення свободи совісті.
8. Сучасні проблеми функціонування НРР в Українському правовому полі.

6.3 Критерії оцінювання завдань для самостійної роботи

- 5 балів – відмінно, аспірант глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно оформив самостійну роботу, додав ілюстративний матеріал, що повністю відповідає змісту роботи.
- 3-4 бали – добре, аспірант твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей при відповіді на поставлені питання самостійної роботи.
- 1-2 бали – задовільно, аспірант знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності при оформленні та відповіді на поставлені питання самостійної роботи.
- 0 балів – незадовільно, аспірант не знає матеріалу, допускає істотні помилки при оформленні та відповіді на поставлені питання самостійної роботи.

6.4. **Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання**

Семестровий контроль проводиться у вигляді залікового оцінювання за результатами поточної успішності (проміжного контролю) з дисципліни «Соціальна доктрина християнства».

6.5. **Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS**

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Академічне релігієзнавство: Підручник / За наук. ред. А. М. Колодного. – К., 2000.
2. Нові релігійні рухи: характерні риси і класифікація. Кислюк К.В., Кучер Р.М. Релігієзнавство <http://www.wikipage.com.ua/1x409a.html>
3. Класифікація нових релігійних рухів. https://studopedia.su/2_34260_klasifikatsiya-novih-religiynih-ruhiv.html
4. Ігор Миколайович Колесник Новітні релігійні течії та рухи <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/New-Religious-Movements.pdf>
5. Історія релігії в Україні: Навчальний посібник / Отв. ред.: А. М. Колодний, П. Л. Яроцький. — К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. — С. 642—643. — 735 с. <https://textbook.com.ua/religiieznavstvo/1473452623/s-38>
6. Нові релігії України. Том VIII // Історія релігії в Україні в 10-ти томах. За ред. А. Колодного. - К., 2010.
7. Нові релігійні рухи в Європі і в Україні. Збірник. За ред. І. Бондарчука і А. Колодного. – К., 2006.
8. The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010–2050 // Pew Research Center, “The Changing Global Religious Landscape”. - April 2, 2015. - 45 p.

Додаткова література:

1. Дудуар Н., Филипович Л. НРТ: український контекст. – К., 2000. Черенков М. Європейська Реформація та український євангельський протестантизм. Київ, 2008. С.492.
2. Україна релігійна. Колективна монографія. Книга друга: Прогнози релігійних процесів України. - К., 2008.. - №48. – К., 2008. – С. 314 - 339.
3. Україна релігійна//Прогнози релігійного життя. Книга друга// Українське релігієзнавство. - №48. – К., 2008. – 341 с. Casanova Jose. Religion, the New Millennium, and Globalization (2000 Presidential Address) / Jose Casanova // Sociology of Religion. – 2001. – Vol. 62, № 4. – P. 4–30.
4. Kurtz L. R. Religious Life in the Global Village // Gods in the Global Village: The World's Religions in Sociological Perspective / Lester R. Kurtz. – 3rd ed. [Sociology for a New Century]. – Los Angeles: SAGE Publications, Inc, 2012. – P. 1–6.
5. Martin D. Secularisation and the Future of Christianity / D. Martin // Journal of Contemporary Religion. – 2005. – № 20. – P. 145–160.
6. Merton R. K. Social Theory and Social Structure / R. K. Merton. – Glencoe: The Free Prts., 1957. XV. – P. 278.
7. The Russian Orthodox Church and the Future of Russia / H. Davis Derek // Journal of Church and State. – 2002. – Vol. 44, № 4. – P. 657–670.
8. Tonn B. A Design for Future-Oriented Government / B. A. Tonn // Futures. –1996. –Vol. 28, No. 5. – P. 413–431.

Плани семінарських занять

Семінар 1.

Тема: Новітні релігійні утворення як постійний фермент релігійної картини світу.

План заняття :

I. Обговорення теоретичних питань

1. Проблеми культурної, релігійної і національної ідентичності в сучасному глобалізованому світі.
2. Виникнення нових релігійних традицій як закономірність історико-релігійного процесу.
3. Основні мотиви приєднання adeptів до НРР: соматичні, соціальні, соціально-духовні, моральні (регулятивні), інтелектуальні (пізнавальні), практичні, психологічні, духовні.
4. Універсалістські тенденції в НРР.

II. Проблемна дискусія.

Семінар 2.

Тема: Нетрадиційні релігії та неокульту: термінологічне багатоманіття, причини появи і поширення.

План заняття :

I. Обговорення теоретичних питань

1. Поняття «нетрадиційні релігії». Інші терміни для позначення неорелігій.
2. Криза традиційної релігійності як причина виникнення релігійних новоутворень.
3. Соціально-психологічні причини як фактор виникнення неорелігій.
4. Глобальні екологічні проблеми та політичні чинники появи неокультів. Нетрадиційна релігійність як наслідок пошуку нових ціннісних орієнтирів. Використання ідей та концепцій окультизму, спиритизму, теософії, сучасної філософської антропології, астрології.
5. Соціальний ґрунт поширення неорелігій.

Семінар 3.

Тема: Основні типологічні та класифікаційні підходи. Характеристика нових релігійних рухів.

План заняття :

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Класифікацій підходів до НРР.
2. Неохристиянство як новітнє прочитання, розуміння й інтерпретація Біблійних текстів.
3. Орієнталістські релігійні рухи як запозичення положень з різних релігій. Поєднання буддистського або індуського вчення з елементами даосизму, конфуціанства, синтоїзму, тощо.
4. Синкретичні релігійні рухи як еkleктично поєднані елементи західних і східних релігійних систем.

5. Неоязичництво як намагання відродити первісні вірування перед християнської доби і спроба сакралізації з їх допомогою національної ідеї.
II. Проблемна дискусія.

Семінар 4.

План заняття :

I. Обговорення теоретичних питань

1. Сатанинські культу. Сучасний варіант сатанізму А.Кроулі. «Церква Сатани» Е.Ла Вея (США).
2. Сайєнтологічні релігійні рухи (Церква сайєнтології Л. Рон Хаббарда).
3. Теософські та езотеричні (громади Живої етики (Агні-йога), послідовники М.Реріха, О.Блаватської); психотерапевтичні та психо-спірітуальні рухи (різні практики йоги, послідовники Порфірія Іванова).
4. Релігії-пародії (Пастафаріанствло, Дудеїзм, Джедаїзм, Церква Недо-Мудреця, Церква Великої Качки).
5. Релігійні течії суспільного неспокою (Аум-Сінріко, Гілка Давида, Храм Сонця та ін.)

II. Проблемна дискусія.

Семінар 5.

Тема: Процеси релігійстворення та їх імплікації в українському контексті. Свобода совісті та правові засади релігійного життя в Україні

План заняття :

I. Обговорення теоретичних питань

1. Конфесійний аналіз релігійної мапи України. НРР як складова плюралізації релігії в Україні.
2. Наявність і питома частка нових релігійних організацій на конфесійній карті України.
3. Неоязичництво як форма національного відродження (РУН-віра та ОРУ (Об'єднання Рідновірів в Україні) та ін.).
4. Велике Біле братство як «вітчизняний релігійний продукт» процесу релігійстворення. Етапи його розвитку. Суспільний резонанс.
5. Формування негативного образу НРР в ЗМІ. Стереотипи, пов'язані з НРР.

Семінар 6.

План заняття :

I. Обговорення теоретичних питань

1. Свобода совісті та її правовий зміст.
2. Поняття свободи совісті. Свобода віросповідання.
3. Конституція України про свободу совісті. Правові акти про свободу совісті та релігійні організації.
4. Визначення та сутність відокремлення церкви від держави та школи від церкви. Державно-правові, адміністративно-правові, кримінально-правові та цивільно-правові гарантії свободи совісті.
5. Соціальні умови й гарантії реалізації свободи совісті в Україні для НРР.

II. Проблемна дискусія.